

**OEEPE FAALİYETLERİNE GENEL BİR BAKIŞ VE
TÜRKİYE AÇISINDAN MEVCUT DURUMA YÖNELİK BAZI DEĞERLENDİRMELER**

Mustafa ÖNDER

ÖZET

Türkiye 1991 yılından bu yana OEEPE (Avrupa Deneysel Fotogrametri Araştırma Birliği) Bilim ve Yürütme Komitesi Toplantılarına katılmaktadır. Başdelege sıfatıyla toplantılarda ülkeyi temsil eden yazar, OEEPE'yi yaptığı çalışmalar perspektifinde uluslararası bazda bir değerlendirmeye tâbi tutmakta ve daha sonra sözkonusu değerlendirmeyi ulusal baza indirgemektedir. Bu değerlendirmelerde mevcut durumun bir irdelemesi yapılırken, OEEPE'nin geleceğe yönelik olarak plânladığı projelere, Türkiye'nin bakış açısı öneri mahiyetinde sunulmaya çalışılmaktadır.

ABSTRACT

Turkey has been participating in the meetings of Science and Steering Committee, OEEPE since 1991. Author, who represents Turkey as a primerdelegate at the meetings, evaluates OEEPE in the international base. Considering its activities and reduces that evaluation to the national base. Present situation is analyzed in that evaluation and on the other hand, recommendations from Turkish side related to the projects of OEEPE towards the future are presented.

1. GİRİŞ

1953 yılında kurulan OEEPE'ye 1990 yılında resmen üye olan Türkiye, 1991 yılından bu yana Bilim ve Yürütme Komitesi Toplantılarına sürekli katılmakta ve OEEPE çatısı altında düzenlenen araştırma projeleri ve çalışma grupları içerisinde yer alarak, kuruluş içinde aktif bir üye olma arzusunu sergilemeye çalışmaktadır. Türkiye'nin OEEPE'ye üye olmasının temel amacı; bugün için oldukça geniş bir uygulama yelpazesi içerisinde bulunan fotogrametri alanındaki gelişme ve yenilikleri izlemek, araştırma projeleri arasında yer alarak deneyim kazanmak ve sorunlarına çözüm üretmenin yanında Avrupa ülkeleri ile iletişim ve işbirliği şansını artırmaktır.

Dört yıl gibi kısa bir üyelik döneminin ardından, kırk yılı aşkın geçmişe sahip OEEPE hakkında bazı değerlendirmeler yapmanın erken olabileceği düşüncesine katılmakla birlikte, bu kısa dönem içinde de olsa kazanılan deneyimlerin paralelinde yapılacak değerlendirmelerin anlayışla karşılanacağı ümit edilmektedir. Burada amaç OEEPE'yi eleştirmek değil, dört yıllık bir üyelik dönemine ilişkin izlenimlerin ışığında, bugün için varolan veya gelecekte ortaya çıkabilecek darboğazları, hem ulusal hem de üye ülkeler genelinde dile getirmektir.

2. GENEL DEĞERLENDİRME

OEEPE ile ilgili ortaya konacak genel değerlendirmeler önce uluslararası bazda ele alınacak daha sonra Türkiye bazına indirgenecektir.

a. Uluslararası Bazda Değerlendirme

OEEPE'nin yasal statüsüne dikkat edilecek olursa, söz konusu statü; temel çıkış noktası olarak, ülkelerarası sıkı bir işbirliği sonucu, ülkelerin mevcut teknik ve üretime yönelik sorunlarına birlikte çözüm arama ortak paydasından hareketle, fotogrametrik yöntemlerin geliştirilmesi ve iyileştirilmesinde duyarlık, kalite ve etkinliği artırmayı hedef almaktadır. Bu hedefin en can alıcı noktasını ise, üretime yönelik faaliyet gösteren organizasyonların, OEEPE'nin seçtiği araştırma proje sonuçlarını hızla uygulamaya aktararak gerek duyarlılıkta, gerek hızda, gerekse ekonomide belirli bir düzeye erişmesi oluşturmaktadır.

Diğer taraftan mesleki alanda son yıllarda görülen büyük teknolojik gelişim, fotogrametri bilimi kapsamının algılayıcı teknolojisi, veri işleme, coğrafi bilgi sistemleri, otomasyon, kartografya ve jeodezi gibi alanlarla yakın ilgisini ortaya çıkarmıştır. Bunun doğal bir yansıması olarak da OEEPE'nin yasal statüsü ve araştırma perspektifinde yeni düzenlemeler yapma zorunluluğu gündeme gelmiştir.

Bu kısa açıklamaların ışığında gerek teknolojik gelişimin gerekse buna paralel olarak sürdürülen OEEPE araştırma çalışmalarının üye ülkeler nezdindeki etkisi aşağıdaki başlıklar altında özetlenebilir.

(1) Bundan 40-50 yıl öncesine kadar klâsik hava fotoğrafçılığı, hava fotoğrafı ölçüm ve dengelemesi ve kıymetlendirme çalışmalarında kullanılan donanım ve yazılım teknolojisi 25-30 yıllık bir üretim dönemine cevap verecek nitelikleri taşımakta iken, son yıllarda gelişen teknolojiye paralel olarak ortaya çıkan bilgisayar destekli sayısal sistemler ve elektro-optik donanımlar eski fotogrametrik sistemlerin devrine son vermiştir.

(2) Söz konusu gelişime uygulayıcı kuruluşlar açısından bakıldığında belirli bir süre daha klâsik fotogrametri tekniklerinin kullanımına devam edilirken yavaş yavaş da yeni teknikleri bünyeye kazandırma politikası izlenmeye başlanmıştır. Yaklaşık 1980'li yılların başına kadar genelde bu yolda hareket edildiği söylenebilir.

(3) 1980'li yılların ikinci yarısından itibaren ağırlığını gittikçe hissettiren teknolojik gelişim, yukarıda sözü edilen politikanın izlenmesinde büyük zorluklar yaratmaya başlamıştır. Bu gelişim çerçevesinde, 25-30 yıl gibi bir süre fotogrametrik üretim ihtiyacına cevap veren analog kıymetlendirme aletleri yerlerini analitik aletlere bırakırken ve aradan 10 yıl dahi geçmeden bu sistemlerin de yerlerini yeni teknolojilere bırakması gerçeği ile karşı karşıya kalmıştır.

(4) Yeni elektro-optik teknolojileri destekleyen bilgisayarlı birimlerin 5-7 yıl gibi bir süre içerisinde demode olması ve sonuçta bakım-onarım ve yedek parça desteğini yitirmesi, uygulayıcı kuruluşları sürekli olarak pahalı yeni teknolojileri transfer zorunluluğunda bırakmıştır.

(5) Bu durumda; hızla gelişen, kullanım ömrünün kısalığı yanısıra gittikçe pahalı olan yeni teknoloji transferi, sonuç ürünün, yani verilerin de doğal olarak pahalı elde edilmesi ve pazarlanması sonucunu doğurmaktadır. Buna koşut olarak bozulan arz-talep dengesi, üretici kuruluşları pazarlama sıkıntısına düşürmektedir.

(6) Diğer taraftan üye ülkelerin genelinde varolan ekonomik sıkıntılar mesleki baza indirgeniğinde; özellikle Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) oluşturma çabalarında, gelişen teknolojiyi izleme ve ulusal boyutta uygulamaya sokmada önemli bir engel özelliği taşımaktadır.

(7) Ayrıca gelişen teknolojiye bağlı olarak uygulayıcı ve üretici kuruluşların teşkilatlanma sorunları da güncelliğini sürekli korumaktadır.

(8) Üye ülkelerin büyük bir çoğunluğu hem sivil hem askeri sektöre veri hazırlamakta, her sektörün sorunlarının ve isteklerinin farklı olması, gözardı edilmemesi gereken bir husus olarak kendini göstermektedir.

(9) Verilerin korunması, yayın hakları (copy-right) ulusal ve uluslararası veri transferi gibi konulara yönelik sorunları çözme girişimlerine özel bir ağırlık verilmesinin gerekliliği her geçen gün biraz daha artmaktadır.

(10) Gelişen teknolojiye bağlı olarak elde edilen sayısal ürünlerin kullanıcıları da bunlardan yararlanabilecek yeni donanım ve yazılımlar edinme gerçeği ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu da sonuçta ayrı bir ekonomik sorun kaynağı olmaktadır.

(11) Teknolojik gelişimin en önemli etkilerinden biri de, insan kaynağına gereksinimi nicelik olarak azaltırken nitelik olarak önemli ölçüde artırmasıdır. Bu da insan kaynağını sağlayan kurumların daha uzun ve daha geniş kapsamlı eğitim plânlamaları ihtiyacını gündeme getirmiştir.

b. Ulusal Bazda Değerlendirme

Türkiye'nin OEEPE'ye üye olması, Avrupa ülkeleri arasındaki gerçek yerini görmesi açısından son derece yararlı olmuştur. Özellikle şu anda uğraş alanı içerisinde yer alan konulara yönelik araştırma projelerine ve çalışma gruplarına katılmakla, mevcut sorunlarına çözüm getirmenin yanısıra, deneyim kazanma ve eğitim eksikliğini giderme gibi olanakları da değerlendirme şansını elde etmektedir. Ayrıca gözlemlediği diğer projelerle, teknolojinin gelişim çizgisini izleyerek, geleceğe dönük plânlamalarının daha gerçekçi bir platforma kavuşmasını sağlamaktadır.

Diğer taraftan OEEPE faaliyetlerinin yakın gözlemcisi olma sıfatıyla, gerek ülke gerekse kurum bazındaki işlevlerini irdeleyerek, zaman zaman OEEPE projeleri kapsamında özelleştiri yapma ve bazı eksikliklerini görme olanağına da sahip olmaktadır. Bu konuya ilişkin ana başlıklar aşağıdaki biçimde özetlenebilir.

(1) Eğitim konusunda önemli bir işbirliği açığı bulunmaktadır. OEEPE ülkelerinden özellikle işbaşı eğitimi hususunda yardım ve destek beklenmektedir. Söz konusu eğitim ihtiyacının konu başlıkları olarak

- Sayısal fotogrametri
- Görüntü işleme
- Noktasız ve sayısal görüntülerle fotogrametrik nirengi
- Fotogrametrinin CBS ile bütünleşmesi
- Kinematik GPS uygulamaları

sıralanabilir.

(2) Ulusal CBS oluşturmada ülkelerin kurumları arasındaki sorumluluk belirleme (veri toplama, işleme vb.) ve ağ (network) oluşturma deneyimlerinden yararlanmak istenmektedir.

(3) Her konuda araştırma yapmak güzel bir çaba olarak değerlendirilmekle beraber, uygulama şansı oldukça zayıf olan konularda araştırma yapmanın israfa neden olduğu endişesi de taşınmaktadır. Türkiye için örnek vermek gerekirse; yeryüzündeki çalışmada kontrol noktasız ya da işaretli noktaya ihtiyaç varsa, nirengi noktasız fotogrametrik nirengi araştırma çalışması şu anda ülke için aciliyet taşımamaktadır. Diğer taraftan, sahip bulunulan analitik ortofoto sisteminin ürettiği ortofoto haritalara istekli kişi veya kuruluşlar bulunmadığı sürece sayısal ortofoto tekniğine geçmenin anlamsız olduğu değerlendirilmektedir.

(4) OEEPE'ye üye ülkelerin genelinde var olan ancak değişik düzeylerde seyreden ekonomik sıkıntılar, Türkiye için son yıllarda ağırlığını biraz daha fazlaca hissettirmektedir. Bu nedenle yukarıda açıklanmaya çalışılan hızlı teknolojik gelişimin yarattığı sonuç çıktı ürün ve bunun pazarlanmasını da kapsayan olumsuzluklar ülkemizde açıkça görülmektedir. Olaya ulusal boyutta bakıldığında ihtiyaçların çok iyi belirlenmesi ve buna paralel olarak beklentileri en iyi şekilde karşılayacak sonuç ürünlerin elde edilmesi, bu ürünleri elde ederken yinelemelere ve dolayısıyla hem zaman hem de ekonomik kayıpları asgariye indirecek sıkı kurumlar arası işbirliğine gidilmesi gerekliliği gittikçe artan bir önem kazanmaktadır.

Söz konusu düşünceleri uygulamaya geçirirken ortaya çıkacak sorunlara ulusal platformda çözüm aramanın yanında, bu yöndeki uluslararası ilişkileri daha da artırıcı çabalar içinde olmanın yararı ön plâna çıkmaktadır.

3. SONUÇ

Yukarıda açıklanmaya çalışılan sorunlara, OEEPE şemsiyesi altında çözüm arama düşüncesi ışığında ilk adım olarak aşağıdaki öneriler akla gelmektedir.

a. Uygulayıcı ve üretici sorunlarına yönelik projeler olurturma yönünde daha fazla çaba sarfedilmesi,

b. Sonuçlanan projelerin uygulamaya aktarımında, olayın ekonomik yönünü sürekli gözetilen bir düşünce yapısının geliştirilmesi,

c. OEEPE'ye üye ülkelerin mevcut teknik, üretime yönelik ve organizasyonel sorunlarını dile getireceği ya da bu sorunlarını çözmüş olanların deneyimlerinden yararlanılacağı sürekli bir çalışma grubunun oluşturulması,

d. Projeyi oluşturan ve sonuçlandıran akademisyenlerle, söz konusu çalışmaların uygulamaya konmasına karar verecek ve uzun vadeli bir üretim süresince ortaya çıkacak sorunları çözme görevi ile yükümlü uygulayıcıların OEEPE bünyesinde dengeli bir biçimde yer almasına özen gösterilmesi,

e. Pazarlama, veri transferi, verilerin korunması, yayın hakları, müşteri istekleri gibi konulara ve bunların içerdiği sorunlara öncelik verilmesi,

f. Araştırma proje önerisi içerisinde, proje sahibi tarafından, uygulayıcılar yönünde bir ihtiyaç araştırması yapılmış olması hususunun aranması ve bu konuda bir eğilimin ortaya konması,

g. Neredeyse bütünüyle kabuk değiştirmeye başlayan fotogrametri konusunda yakın ve uzak geleceği içeren bir yaklaşımın ya da politikanın ortaya konmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

K A Y N A K L A R

/1/ OEEPE : Information Brochure, OEEPE Yayınları Ocak 1994.